

§. 19 osnovnih državnih postav ne le po črki, temuč tudi v pravem pomenu praktično izpeljati. To ministerstvo pa vse žile napenja, da bi se ta §. za vse nemške narode v Avstriji na posmeh in na ruglo postavil.

Ker pa kljubu vsem tem navedenim, dan za dnevom se ponavljajočim faktom vlada vedno in konsekventno taji, da misli Slovence ponemčiti, stavljajo podpisani do slavne c. k. vlade ta-le vprašanja:

I.

a) Iz katerih vzrokov se je bivša že na pol slovenska učiteljska pripravnica v Ljubljani zopet popolno ponemčila?

b) Iz katerih vzrokov se je bivša slovenska realna gimnazija v Kranji zopet ponemčila?

c) Iz katerih vzrokov se še ni na realni gimnaziji v Novem mestu na nobenem razdelku slovenski jezik kakor učni jezik vpeljal?

d) Iz katerih vzrokov so se na Ljubljanski realki že obstoječe slovenske paralelke odpravile?

e) Zakaj je na Ljubljanski realki učenje slovenskega jezika vsakemu učencu na prosto voljo dano, med tem ko je italijanski jezik za vsakega učenca, brez razločka narodnosti obligaten?

f) Zakaj se na vseh nižih razredih Ljubljanske realke zoper vsa pedagoška načela slovenskim učencem slovenski jezik z nemškim učnim jezikom razlaga?

g) Zakaj se po raznovrstnih postranskih potih, posebno pa vsled pritiska na učitelje po nadzorniku ljudskih šol, nemščina v ljudske šole sili, mesto da bi se samo na to gledalo, da se otroci kaj koristnega na podlagi materinščine naučé?

II.

a) Iz katerih vzrokov se je letos na spomlad nekoliko slovenskih poštnih in telegrafnih uradnikov brez vidnega vzroka nanagloma v skrajne pokrajine Avstrije premestilo?

Štajarski.

Deželni odbor priporoča deželnemu zboru ustanovitev živinozdravniške šole na stroške dežele ter tudi to, da bi dovolil okoli 100.000 gold. za zidanje njeno. Zbor je zavrgel vladno predlogo o vravnjanji zdravniških služeb po občinah.

Česki.

Predsednik je prebral 7. t. m. pismo 77 Českich poslancev, v katerem ti ponavljajo vzroke, zakaj jih ni v deželni zbor, in se zelo pritožujejo zoper deželni volilni red. Ustavoverci kričé vmes: „Oho!“ Predsednik pravi, da se mu to ne zdi opravičenje nenazočnosti, in predlaga, da zbor sklene, da so na pismu podpisani poslanci popolnoma izstopili in se imajo voliti drugi. Predlog se enoglasno sprejme. Mladočehov ni bilo pri seji. —

Tirolski.

Večina je energično protestirala zoper izjavo laških poslancev, da ne morejo priti v zbor, dokler ministerstvo ne odloči, kaj je s posebnim deželnim zborom njihovim. Protest se obrača posebno zoper to, da laški poslanci ne pripoznajo tirolskega deželnega zbora za postavnega.

Dalmatinski.

Zbor 6. t. m. ni mogel zborovati zavoljo — bendime ali trgatve. Mnogo poslancev je namreč vzelo odpust, več jih pa tako ni prišlo, ker so po vinogradih. Bilo jih je prišlo skup 21, kar jih pa ni dosti za sklepanje, tedaj so tudi ti zopet šli.

b) Iz katerih vzrokov je vlada mesto njih pri pošti trde, slovenščini nezmožne Nemce nastavila?

V Ljubljani 6. oktobra 1874.

Dr. V. Zarnik. Kozler. Obreza. Kar. Rudež. Horak. Kramar. Jugovic. Tavčar. Toman. Lavrenčič. Dr. Costa. Murnik. Dr. Poklukar. Pakiž. Kotnik. Dr. Bleiweis.

Naši dopisi.

Iz Trsta 9. okt. — Trgatev se je pretečeni teden splošno po vsi okolici končala in reči moram, pridelal je okoličan sploh dosti in dobre kapljice; še par takih letin, pa si bo ubogi kmet opomogel in skopal se iz dolga, v katerega je bil do vratu zagazil. Bral sem mnogo v raznih časnikih o znanem učitelju Bonin-u, kakor so že tudi „Novice“ večkrat to gadovo zalego in hinavščino prale, pa volk ostane volk, če ga prav ostrižeš. Znani Rojanski učitelj je res vse nesloge v naši vasi zagrešil, on je iz Pavlov mnogo Savlov naredil in še vedno dela s hinavskim nakanom. Poglejmo le, kako zaslepljeni so naši kmetje. Vse šolarje, kateri so iz njegovega to se ve da laškega vseučilišča izšli, poslal je v laško gimnazijo, namesto v nemško, kjer se tudi slovenščina predava, samo zato, da bi gotovo izneveril sine majki „Slavi“ in tako še mlada nedolžna srca, katera bi domoljub vplamtel narodnega duha, spridil. Ni čuda, če pogledamo njegovo biografijo. Nekdaj pekovski „lêrfant“ v Trstu, potem pomagač, ki je zemlje po mestu prodajal; nahajamo ga čez nekaj let potem v kapucinskem samostanu in že je zopet v šoli in nazadnje učitelj in izdajica naroda; zapustivši ubogo domovino Istrijo, se je pritepel v Tržaško okolico, kjer je kruh mesto narodnega učitelja, kateri bi z ljubeznijo učil in odgojeval nam verne sinove. V njegovem tretjem laškem razredu je neka mešanica, da se Bogu smili! Kaj ne, tak životopis je jako podučen!

V Gorici 10. okt. — No, vendar enkrat! „L' Eco del Littorale“ in „L' Isonzo“ sta edinih misel — ne sicer zastran jezuitov, ampak gledé — plesov. Znano je, da ena najgrših peg po sicer lepem obličji Goriške dežele in sosebno mesta Gorice in njene okolice so vedni plesi, zlasti od spomladi do pozne jeseni. Duhovščina se od nekdanj huduje zarad teh plesov ali prav za prav zarad navadnih njih nasledkov. Zato pa je morala marsikako grenko požreti od liberalne strani. In, lejte, zdaj „Isonzo“ sam oestro pridiga zoper nedeljske plese (sagre); in to zavoljo tepežev in surovosti, ki so nasledki omenjenih plesov. Posebno grde reči so se godile v nedeljo 4. t. m. v neki gostilnici tukaj v mestu; treba je bilo vojakov, da so se razdraženci umirili in da se je sekanje ustavilo. — Naši časniki vpijejo po policiji tudi zavoljo ponočnega kričanja, katero je res grd madež južnih mest. Policija pa pravi: „Liberalni principi, gospôda! — ne intervencije! Pomislite, da nismo več v dôbi absolutizma“ itd. Tisuč in tisuč poštenih ljudi mora po tem takem spoštovati „svobodo“ enega lumpa!! Sicer pa me veseli, da so se že tudi liberalci te „svobode“ naveličali; najbolje bi bilo, ko bi se taka „svoboda“ razglasila samo v Franc-Jožefovi deželi, mi pa da bi se je iznebili. — Starega Boga stari zakonik se tudi v družih ozirih pri nas ne spoštuje. Sedma točka — („ne kradi“) — se tu pa tam prav svobodno prezira. Na Travniku celó so nekega trgovca 3. dne t. m. zvečer za znamenit znesek okradli. Vdrli so pa v sobe z neke stranske ulice od zadej. Glediščina kavarna je ni davno že v drugo obrnila na-se pazljivost gospodov tatov. — Pri-

šedši s Tominskega se je peljal pretekli četrtek skozi Gorico Primorski namestnik gosp. baron Pino. Šel je bil ogledat nove Tominske ceste in Kobarisko močvirje, ki se ima posušiti. Spremljala sta namestnika deželni glavar grof Coronini in namestnik svetovalec g. Winkler. — Njih veličanstvo cesar Ferdinand in cesarica Marijana sta podarila za staroslavno baziliko v Ogleji 700 gold. — Rajncemu mons. dr. Hrastu mislijo napraviti lep nadgrobni spominek. V ta namen se nabirajo mili darovi. — Z januarijem prihodnjega leta bode začel izhajati v Gorici škofijski list v latinskem jeziku. Prav tako! — Novi ravnatelj v centralnem bogoslovskem semenišči — namesti rajncega Hrasta — bo njegov prvi prijatelj dr. Alojzij Zorn, dvorni kaplan, profesor bogoslovja itd. On bode prav mož na svojem mestu. Tako imajo vse naše više šole, to je obe srednji in bogoslovsko semenišče, nove direktorje. Veliko sprememb nam je res pretekli september prinesel; nimamo vzroka, da bi si še drugih želeli. — Vreme imamo kaj prijetno, za vendimo (v Brdih, kjer ni še opravljena) in za ajdovo žetev jako ugodno. Cena novemu vinu je v Brdih 11—13 gold. kvinč (60 bokalov); na Ipavskem od 6—12 (sicer pa ni še kup ustanovljen); na Krasu terán 13—14 gold. V Brdih je bendima prav obilna; srednja (sploh) po Ipavskem; na Krasu menda pod srednjo. — Druga turšica je v okolici Goriški več privrgla, ko prva, katere niso po mestih še tretjine navadne letine pridelali.

Iz Obloške okolice 11. okt. — Velika nesreča nas je Obločane 29. septembra zadela. Neki Čič iz Lisec blizu Klana na Primorskem je bolnega vola na somenj v Novovas prignal. Pri Fari se je z drugim barantačem z voli združil, ki je 11 volov iz Klane na somenj prignal. Ta vol in onih 11 je bilo na somenji prodanih. Že čez tri dni je ta potem še dvakrat prodani vol blizu že lani nesrečnih Metulj poginil. Komisija je pri raztelesenji tega vola izrekla, da je za govejo kugo poginil. Po velikem trudu je komisija zvedela, kam so bili oni voli, ki so bili v dotiki z okuženim volom, prodani. Ko so jih pobili in raztelesili, se je pokazalo, da so že okuženi, in bilo se je bati, da ne bi bila tudi vsa tista goveda, katera so z njimi v dotiko prišla, okužena. Žalibog, bila je istina! Že se pobijajo ta goveda, in pri vseh se najdejo znamenja kuge. Po tem nesrečnem barantaču, po domače Gajbarju iz Lisec, je naš kraj v veliko nesrečo prišel; že so Metulje, Studeneč, Runarsko, Nemška vas, Velike Obloke, Stari Trg, Kramplje, kot okužene, Nova vas, Obloke pri fari kakor živinske kuge sumljive v ostro zaprtijo dèli; tudi v vasi Podklanec, Sodrške soseske, se je v petek pri dveh volih, katera sta bila v dotiki z onim kužnim volom, pokazala bolezen. Bati se je, da se ta huda morivka v Ložki dolini ne prikaže, ker je več goved po ravno tisti cesti v Novovas na somenj prišlo, po kateri je omenjeni vol gnan bil. Stiske za nas so velike, naša živina je zaprta, imamo dosti posla na polji in v gozdu, drv in stelje nam manjka, pičlo klajo, za zimo pripravljeno, bo zaprta živina porabila; kaj nam bo za zimo ostalo! Da svet izvé, kako škodo prezvesten človek napravi, kateri bolno živino po svetu goni, povem, da je bilo do današnjega dne v Obloški in Starotrški županiji že 46 živinčet pobitih, katera so bila 4068 gold. cenjena. Pa kaj je to proti oni škodi, ki jo mi po zaprtiji trpimo! Bog daj, da bi to pobijanje sumljive živine zadnje bilo! Pa bati se je, da ne bo, ker ljudje lažejo sebi in drugim na škodo.

Iz Krškega 11. okt. — Pri nas se je 26. septembra odprla brzovajna postaja z omejeno dnevno službo.

Iz Mengša 10. okt. — Pri nas je bila 19. septembra volitev občinskega zastopa. Voljeni so: Jakob

Cunder, hišni posestnik in gostilničar v Mengšu, za župana, gostilničarja Gregor Podrekar in France Kuralt pa za možá.

Iz Ljubljane. — Deželni zbor ima zadnjo sejo prihodnji petek, tedaj po 30dnevnem delovanji. Narodna večina ni sicer v tem zborovanji v obravnavo prinesla državopravnega vprašanja, al naj zato nihče ne misli, da ga je „ad acta“ djala. Obravnavali ste se v tej sesiji dve za materijalni blagostan jako važni stvari, namreč: pogodba z državo zaradi zemljiške odveze in pa uravnava prihodnjega zemljiškega davka; tretja jako važna stvar za napredek domačega kmetijstva pa je bila obravnavana za napravo kmetijske šole na Dolenskem. Za svetovalca o tej zadevi je bil gosp. profesor Povše iz Gorice v Ljubljano poklican. Gospod Povše je v dotičnem odseku, pa tudi vpricho celega zbora, ki se je zbral v tajni seji, se o organizaciji kmetijskih šol popolnega strokovnjaka skazal in s svojimi temeljitimi nasveti zdatno polajšal konečni sklep o napravi prve nižje, vse razdelke kmetijstva obsegajoče šole.

— (Včerajšnja seja deželnega zbora Kranjskega) je bila zelo viharna in trajala skoro šest ur. Dolga razprava se je vnela o pogodbi z državo zaradi zemljiške odveze. C. k. deželni načelnik je odgovoril na interpelacijo zadevajočo g. Pajkovo odstranjenje, rekoč, da je vladna stvar, imenovati in odstraniti uradnike. Temu odgovoru je pripel baron Apfaltrern razgovor, katerega se je vdeležilo več poslancev, posebno pa dr. Razlag, ki je zopet sijajno pokazal, kako prav so imeli volilci njegovi, ko so mu lansko leto — nezaupnico poslali. Več o teh razpravah drugi pot.

— (Iz seje odborove družbe kmetijske) naznanjamo danes samo to-le: Iz poročil, kako se je iz državne subvencije nakupljena goveja živina prodala 6. t. m. v Lescah in 10. dne t. m. v Ljubljani, se je zvedelo, da v Lescah je bilo prodanih 50 goved Belanskega plemena in to prav lahko, v Ljubljani pa 68 Muricodolskih, 6 pa Pingavskih goved. Da se živinorejci niso gnali v kupu previsoko, je prav, kajti temveč jih bode veselilo, kupljeno blago dobro gleštati. Za denar, ki je bil skupljen iz prodane živine, se nakupi kmalu še Muricodolskih goved, ki se bodo potem v Krškem licitando prodala tistemu, ki bo več dal. — Za napravo in obranjenje sadnih vrtov pri ljudskih šolah in pri občinah delile se bodo podpore iz državne subvencije. — Za ude v družbo kmetijsko so bili sprejeti gospodje: Dežman Miha, posestnik v Podhomu, Potočnik France, c. kr. stavbeni svetovalec v pokoju v Ljubljani, in pa Perme Anton, pek in posestnik v Ljubljani.

— Danes se z veliko svečanostjo odpira novo realnino poslopje. Minister Stremajer se je zato včeraj z brzovlakom iz Dunaja pripeljal v Ljubljano. Nek Dunajsk časnik je o tem včeraj to-le pisal: „Heute begibt sich Minister Stremayer nach Laibach, um dort einem verfassungstreuen deutschen Schulfeste beizuwohnen.“ Dunajski pisatelj teh vrstic mora po takem hranilnično gospôdo dobro poznati.

— C. kr. deželni načelnik vitez Widmann je za danes večer prijazno povabil vse deželne poslance k sebi v gostje.

— (V Zagreb) se bo podal k slovesnosti otvorjenja vseučilišča 19. t. m. Ljubljanski „Sokol“, deputacija „Matice“ (dr. Costa, dr. Poklukar, grof Barbo), deputacije čitalnice Ljubljanske (M. Kreč, H. Turek, Fr. Drenik), kateri se bodo pridružili nekateri udje pevškega društva, in še mnogo drugih domoljubov. Dr. Jan. Bleiweis se zavoljo bolehnosti ne bo mogel vdeležiti. — Znižana cena vožnje po železnici znaša tje in nazaj 4 gold. 50 kr., izkaznice se dobivajo v čitalnici, v dra-

matični pisarni vsaki dan popoldne od 2. do 5. ure. Odpeljali se bodo v nedeljo 18. t. m. zjutraj po 3. uri s poštnim vlakom, kar dajemo na znanje tudi tistim domoljubom, kateri se hoté med potom pridružiti, da doidejo Slovenci, kar mogoče skupno v Zagreb.

— (V Ljubljano prihajajoči in iz nje odhajajoči železnični vlaki po novem redu.) Južna železnica: Iz Dunaja poštni vlak ob 3. uri 4 min. popoldne, brzovlak ob 6. uri 8. min. zvečer, hitri poštni vlak ob 2. uri 48 min. ponoči, zmešani vlak ob 9. uri 17 minut zvečer. — Iz Trsta: Brzovlak ob 10. uri 31 min. zjutraj, poštni vlak ob 12. uri 57 min. opoldne, hitri poštni vlak ob 3. uri 43 min. ponoči, zmešani vlak ob 4. uri 45 min. zjutraj. Brzovlaki stojé po 4 min., navadni vlaki po 10 minut in zmešani po pol ure. — Rudolfova (gorenjska) železnica: Odhajata na dan po dva vlaka: ob 3. uri 55 min. ponoči in ob 4. uri popoldne. Prihajajo po trije: ob 2. uri 30 min. od sv. Valentina; ob 11. uri 50 min. zjutraj; ob 7. uri 5 min. zjutraj od Lesec (pa le tržne dneve, ob sredah in sobotah).

— (K smrti obsojen) je bil pretekli teden Jože Mav, 23 let star mlinar iz Izlaka, ki je 9. julija t. l. v Kamniku umoril v kopeljni hišici svojega strica, bivšega policijskega nadkomisarja na Dunaji, potem pa v Kamnika v pokoju živečega dr. Mava, in sicer iz tega namena, da bi se polastil njegovega premoženja, o katerem se je govorilo, da je veliko. Usmrtenemu je pobral zlato uro, denarno listnico in ključe od Wertheimске kase, v kateri je pozneje komisija našla 20.000 gold. gotovine in mnogo zlatnine, srebernine itd. Jože Mav je pri konečni obravnavi vse tajil, pa porotniki so ga vendar le enoglasno krivega spoznali in sodnija ga je obsodila na vislice.

— („Narodna tiskarna“), zarad katere je občni zbor sklenil, da se vzame na posodo denar za poplačanje dolga, je razglasila zdaj dotično vabilo do dobrodelnih ljudi, da bi ji posodili na vse, kar ima, 15000 gold. Na kaj li? Če je zdaj že za več ko za toliko zadolžena, kdo jej bo še vnovič posodil, posebno na tiskarno orodje, čegar vrednost je vsaki dan manjša! Ako bi se do novega leta ne mogel nabrati ta znesek, bo morala vendar le Ljubljanska ali Mariborska tiskarnica na boben iti. To vse je storil „Narod“ s svojim hujskanjem.

(Telegram „Novicam.“) Iz Radoljice 10. okt. K volitvi deželnega poslanca je od 51 volilcev prišlo jih 42, izmed katerih je volilo jih 37 našega kandidata gosp. Luko Robiča. 5 glasov je dobil okrajni glavar Wurzbach. Slava volilcem!

(Dramatično društvo) bo pričelo svoje predstave v gledišči proti koncu tega meseca. Dozdaj je pridobilo že več moči obojnega spola za igralce in igralke. Če bo predstavljalo dobre, v duhu našega naroda pisane igre, ni dvomiti, da ne bi občinstvo obiskovalo gledišča bolj obilno ko lansko leto.

— („Brencelj“) še ni zaspal ali zmrznil, kakor nekateri mislijo, te dni se bo zopet prikazal več številik debel. To priobčiti nas prosi njegov vrednik s pristavkom, da se list zakasnuje, ker je on preobložen z delom. Ob novem letu bo list zopet v pravi kolovoz spravil. Do tje prosi potrpljenja.

— (Za Stremajerjeve groše) je prosilo letos na Kranjskem 43 duhovnov; razen dveh so vsi drugi nekaj dobili, vsi skup pa 6700 gold., pride na vsakega počez po 163 gold. Prava pomoč to!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Česka. — Zopet pride iz Českega novica, katera se nam neverjetna zdi, namreč, da se je ponudilo vit. Belskemu ministerstvo brez portefeulla, toraj le za Česko, ki bi potem imela takega ministra, kakor ga ima Galicija, o katerem se nikdar nič ne sliši.

Moravsko. — V Moravskem zboru je dr. Pražak s 24 tovariši predlagal cesarju poslati adresno in to reč izročiti odboru 9 udov. Adresini načrt našteva več pritožeb, govori o umetnih večinah raznih zastopov, omenja nevarnosti direktnih državnih volitev in zlasti nasprotuje spremembi Moravskega deželnega reda od l. 1872. Predlog pride ta teden na dnevni red.

Iz Zagreba. — Na Zagrebškem vseučilišču so novi profesorji za prvega rektorja izvolili g. dr. Meziča, profesorja na modroslovnem oddelku, za namestnika pa g. dr. Vojnoviča, profesorja prava.

Pruska. — „Le pod ključ vse, kar mi nasprotuje!“ To je načelo Bismarkovo, ki je te dni ukazal zapreti grota Arnina, bivšega Pruskega poslanca na Francoskem, zavoljo nekkih pisem, katere ima ta grof v rokah in ki bi utegnila ravno tako sitna biti Bismarku, kakor nekdanj Lamarmorovo izpovedovanje. Tako počenja nemški liberalizem!

Laška. — Na Laškem pripravljajo se velike premembe, ki utegnejo sedanjega „italijanskega“ kralja zopet v piemontsko kraljestvo nazaj potisniti. Kralj je namreč primoran bil razpustiti državni zbor. To pa zato, ker so si poslanci ravno tako navskriž, kakor razna italijanska plemena. — Na Sicilijanskem ne vlada več Piemontez, marveč „mafija“, to je združba roparjev, ki ima tudi med gospôdo in med kmeti zavznikov, ker jim služi za klešče proti črtenim Piemontezom. To kralj z vlado vred dobro vé, zato želi naslombe pri — konservativnih Italijanah proti republikancem in rudečkarjem. Pokazalo se je, da s centralizacijo ne gre. Nasprotje med poslanci iz raznih delov zemlje je toliko, da navadne večine ni bilo dobiti k sejam centralnega zbora v Rimu. Ob novih volitvah utegnejo toraj krepko na noge stopiti vsi, ki s sedanjim stanjem zadovoljni niso. In mogoče je dvoje: Ali zmagajo republikanci ali pa federalisti. Če zmagajo prvi, nastanejo skoro politične homatije, ki bodo kralja prisilile umakniti se na Piemontsko domu, za papeža pa nastopi najhujša, pa gotovo tudi poslednja stiska, kajti republika je na Laškem še manj mogoča kakor edinstvena monarhija. Če pa zmagajo ob volitvah federalisti, to je prijatelji nekdanjih samostalnih dežel, bo Piemontez tudi iti moral tje, od koder je prišel.

Žitna cena

v Ljubljani 12. oktobra 1874.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 10. — banaške 6 fl. — — turšice 4 fl. 80. — soršice 4 fl. 10. — rži 3 fl. 30. — ječmena 3 fl. — — prosa 3 fl. — — ajde 3 fl. — — ovsa 1 fl. 90. — Krompir 1 fl. 80.

Kursi na Dunaji 9. oktobra.

5% metaliki 70 fl. 40 kr. Ažijo srebra 103 fl. 90 kr.
Narodno posojilo 74 fl. 25 kr. Napoleondori 8 fl. 85 kr.

Loterijne srečke:

v Trstu { 10. okt. 1874: 11. 19. 59. 88. 49.
v Lincu { 38. 22. 77. 71. 35.

Prihodnje srečkanje v Trstu 24. oktobra.